

» ipsum Breve, seu diploma reddere cum pro solo foro conscientiae debat servire. 8. Nihil debet accipere, ne viâ quidem compensationis pro dispensatione etiam pro foro externo facta : ideò enim inscribitur, *gratis ubique*. Alias incurrit ipso facto excommunicationem majorem. Gavant. Dian. l. c. ex declarat. Cardin.

Ex dictis resolvuntur sequentes casus :

207. — « 1. Confessarius pro hac dispensatione eligi non potest qui tantum est Doctor Ordinis, vel Professor, vel Licentiatus Theologiae; quod enim hic in favorilibus veniat nomine Doctoris, tantum intelligitur de iis, quae ratione exercitii, non quae ratione dignitatis committuntur. Lev. P. 1. f. 21. Dian. P. 4. t. 4. R. 41.

« 2 Ex privilegio Soc. Jesu concesso, alii etiam Mendicantes eligi possunt, ob communicationem. Debent tamen tamhi, quam isti specialem ad hoc habere facultatem à suis Superioribus : alias dispensatio erit nulla; ita Auct. cit. Et patet ex dictis.

« 3. Confessor debet ita examinare pœnitentem, ut cognoscat, et quidem distinctè, merita cause, possitque inter ea discernere: Ideo enim inscribitur *Viro discreto*. Præcipue autem debet inquirere, an preces nitantur veritate, quia gratia non conceditur simpliciter, sed sub conditione, ideoque solet addi clausula : *Quatenus si ita est : vel, si ita esse repereris. V.* Auct. cit.

« 2 (Vide de Matrim. l. 6. n. 1131.) *

« 4. Is, qui dispensationem petit, debet Executori ad id electo confiteri : nec sufficit antè ei confessum fuisse. Patet ex dictis. Leo f. 28. Dian. p. 4. t. 4. R. 71. Reg. Pont. contra Sanch. Salm. Perez, Palaum quorum sententiam non amplius esse probabilem docet Fill. Escob. Lezan. Dian. l. c. et p. 8. t. 5. R. 105.

208. — « 5. Commissio hujus dispensationis non expirat morte Pœnitentiarii concedentis, re integrâ; quia est gratia non facienda, sed facta in favorem oratoris, cui jus quæsitum est; et Executor est dispensator necessarius, si quidem preces nitantur veritate. Neque etiam morte Pontificis, tum ob rationem allatam, tum quia officium majoris Pœnitentiarii non expirat morte Pontificis. Dian. p. 8. t. 3. R. 89. ex Suar. Sanch. Garc. etc. contra Navar. Bon. etc.

N. B. Appendix secunda de *Privilegiis*, item tertia *De Prohibitione Librorum*, remissæ sunt ad Tomum nonum.

LIBER SECUNDUS.

DE PRAECEPTIS VIRTUTUM THEOLOGICARUM.

TRACTATUS PRIMUS.

DE PRÆCEPTO FIDEI.

CAPUT I.

Quæ Mysteria Fidei necessariò credenda sint?

1. Quæ Mysteria credenda necessitate mediæ? — 2. An mysteria SS. Trinitatis, et Incarnationis sint credenda explicitè? — 3. Quæ ex præcepto scienda? et an memoriter? — 4. Quale sit objectum fidei materiale, et quale formale?

1. — « Ex iis, quæ fideles explicitè credere tenentur, quædam necessariò credenda sunt necessitate mediæ, seu finis; sinè quibus, etiā inculpabiliter ignoratis finis ultimus obtineri nequit; alia necessitate præcepti, sinè quibus, inculpabiliter omisis, finis potest obtineri. Sanch. 2. mor. c. 2. Azor. Val.

« Resp. 1. Necessitate mediæ necessaria sunt hæc duo : 1. Explicitè credere, Deum esse, et Remuneratorem bonorum esse, juxta illud Apostoli ad Hebr. 11. *Credere oportet. Trid. sess. 6. c. 8. 2.* Post sufficientem Evangelii promulgationem, credere explicitè, ut vult Mol. aut saltem implicitè, ut probabiliter quidam docent cum Con. et Laym. Christum et Sanctissimam Trinitatem. Vid. Escob. ex 2. c. 9. n. 20. ubi ex Vasq. l. 2. d. 116. c. 3. docet culpabilem ignorantiam horum Mysteriorum, sive negligentiam ea discendi esse grave peccatum, distinctum ab eo, cuius est causa. Vid. Dian. p. 3. t. 5. R. 47 et 48.

Fides definitur: « Est virtus theologica, a Deo infusa, inclinans nos ad firmiter assentiendum, ob Divinam veracitatem, omnibus quæ Deus revelavit, et per Ecclesiam nobis credenda proposuit. » Dicitur 1. *Virtus Theologica*, id est, quæ Deum respicit; fides enim, prout etiam Spes, et Charitas, Deum directè spectant, ad differentiam virtutum moralium, quæ indirectè eum respiciunt. 2. *A Deo infusa*, quia Fides est donum supernaturale Divinum. 3. *Inclinans nos ad firmiter credendum*, nam assensus Fidei nequit cum formidine consistere, prout perperam dicebatur in Propositione 4. ab Innoc. XI proscripta, sed omnino firmus esse debet. 4. *Ob Divinam Veracitatem*; veritas enim infallibilis

(quæ est ipse Deus) est formale objectum Fidei. 5. *Omnibus quæ Deus reuelavit*: omnia enim a Deo revelata sunt objectum fidei materiale. 6. *Et per Ecclesiam nobis credenda proposuit*, nam divina Revelatio nobis non patefit, nisi per Ecclesiam, quæ Revelationes proponit; cùm sit aliundè evidens propter signa credibilitatis (qualia sunt Prophetiarum, Miracula, Constantia Martorum, et similia) quid Ecclesia nec falli nec fallere potest. Præterquam quod S. Augustinus illud celebre dictum protulit: « *Evan-* » gelio non crederem nisi me Ecclesiæ Catholicæ commoveret » auctoritas. »

2. — Queritur, an Mysteria SS. Trinitatis, et Incarnationis post promulgationem Evangelii credenda sint fide explicitâ de necessitate medii, vel præcepti? *Prima sententia*, quæ est communior, et videtur probabilius, docet credenda esse de necessitate medii; ita tenet *Sanch. Dec. lib. 2. c. 2. n. 8. Valent. 2. 2. D. 1. qu. 2. p. 4. Molina 1. part. qu. 1. a. 1. D. 2. Cont. Tournay t. 3. tr. de Decal. cap. 1. a. 1. §. 2. concl. 1. Juvén. t. 6. diss. 4. a. 3. Antoine de Virt. Theol. cap. 1. qu. 2. Wigandt tr. 7. Ex. 2. de Fide n. 22. Concinna t. 1. Diss. 1. de Fide cap. 8. n. 7. cum Ledesma, Serra, Prado, etc. item *Salm. tr. 20. c. 2. p. 2. n. 15. Cuniliat. tr. 4. de 1. Dec. Præc. c. 1. §. 2. et Ronc. tr. 6. c. 2. qu. 2.* Sed postremi hi tres dicunt, quod per accidens, et casu raro posset quis justificari fide tantum implicitâ. Id probant ex Scripturis, quibus (a iunt) clare probari necessitatem medii. Probant etiam ratione, quia licet ante promulgationem Evangelii sufficiebat fides implicita Christi, post tamen promulgationem eo quod status gratiae est perfectior; perfectior requiritur notitia, nempe explicita fides Christi, et SS. Trinitatis. *Secunda vero sententia* satis etiam probabilis dicit, necessitate præcepti omnes teneri hæc Mysteria explicitè credere, necessitate autem mediū sufficere, si credantur implicitè. Ita Dominicus Soto (*in 4. sentent. t. 1. D. 5. qu. un. art. 2. concl. 2.*) ubi ait: « *Quamvis præceptum fidei explicitæ (scil. SS. Trinitatis, et Incarnationis) absoluē obliget universum mundum, nihilominus possunt multi ignorantiæ invincibili ab eadem obligatione excusari.* » Franciscus Sylvius (*t. 3. in 2. 2. qu. 2. art. 7 et 8. concl. 6.*) scribit: « *Post promulgatum sufficienter Evangelium fides Incarnationis explicita est omnibus ad salutem necessaria necessitate præcepti, ac etiam (ut probabilius est) necessitate mediū.* » Et in sequenti conclusione idem profert de mysterio SS. Trinitatis. Card. Gotti (*Theol. t. 2. tr. 9. qu. 2. D. 4. §. 1. n. 2.*) ait: *Dico 1. sententia negans, fidem explicitam Christi, et Trinitatis esse ita necessariam, ut sine ea nemo justificari, aut salvare queat, valde probabilis est.* Et asserit *n. 1. Scotum* hanc tenere sententiam. Euseb. Amort recens Scipior et valde doctus (*tom. 1. D. 3. de Fide quæst. 17.*) absoluē eamdem sententiam tuetur. Elbel (*t. 1. Conferent. 1. n. 17.*) scribit hodie hanc sententiam teneri ab insignibus DD. Castropol. part. 2. tr. 4. D. 1. p. 9. *Viva in Prop. 64. damn. ab Innocent. XI, n. 10. Sporer**

tr. 11. cap. 11. sect. 11. §. 4. n. 9. Laym. lib. 2. tr. 1. cap. 8. n. 5. qui dicit hanc non esse minus probabilem, quam primam cum Richard. Medin. Vega, Sa, et Turriano, Card. de Lugo, de Fide *D. 12. n. 91.* vocat primam speculative probabilem, sed hanc secundam absolutè et fusè ut probabiliorem tuetur cum Javell. Zumel, et Suarez *D. 12. sect. 4. n. 10.* scribitque de Lugo eamdem sententiam videri esse S. Thomas 3. part. qu. 69. a 4. ad 2. ubi S. Doctor ait: *Ante Baptismum Cornelius et alii similes consequuntur gratiam et virtutes per fidem Christi et desiderium Baptismi implicitè vel explicite.* Unde arguit Lugo, sicut Cornelius gratiam est consecutus per fidem implicitam, quia nondum in illâ Religione Evangelium perfectè promulgatum fuerat, ita pariter consequi poterit ille qui Mysteria hæc invincibiliter ignorat; ipsi enim pariter non satis Evangelium est promulgatum. Dicunt autem repugnare bonitati et providentiae Divinæ ut damnet Adultos invincibiliter ignorantes, qui juxta lumen naturæ honestè vivunt, dum contrâ (*Actor. 10. 35.*) habetur: *In omni gente qui timet eum, et operatur justitiam acceptus est illi.* Respondent verò quid omnes Scripturæ, et SS. Patrum testimonia quæ opponuntur, de facili explicari possint de necessitate præcepti, vel quia ordinariè nullus ferè salvatur sinè fide explicitâ horum Mysteriorum, quia post Evangelii promulgationem ferè nullus de his laborat invincibili ignorantia, vel quia, ait Lugo, explicari possunt de fide implicitâ, sive explicitâ, in voto. Præterea, ait Laymann, vir adultus si esset mutus et surdus a nativitate, quamvis baptizatus, non posset alia Sacra menta accipere, si optaret; imò nec salvari, quia hujusmodi homo increbile est quid vero conceptu apprehendat, et explicite credit Mysteria Incarnationis, et præsertim SS. Trinitatis.

Notant autem Tannerus *in 2. 2. D. Th. d. 1. qu. 7. dub. 2. n. 49. Sylius ibid. qu. 2. art. 8. concl. 8. Azor. t. 1. lib. 8. cap. 2. qu. 6. et Valent. cum Guillelmo Paris. apud Sanch. Dec. lib. 2. cap. 3. n. 18.* quod si quis adeo sit rudis, ut ea mysteria percipere nequeat, tunc excusatratione impotentiae, et comparatur infantibus, ac fatuis. Attamen *Sanch. loc. cit.* dicit, quod aliud est credere, aliud scire mysteria, nempe rationem de eis reddere: unde censem omnes adultos teneri necessitate mediū aliquando hujusmodi mysteria credere, necessitate verò præcepti ea scire; a quo præcepto scientiæ excusari mente obtusos; et sic intelligendos ait AA. citatos. Concluditque cum Gabriele, qui dicit: « *sufficeret eis (scilicet rudibus) quid singulos articulos explicitè credant dum eis proponuntur.* » Quamvis autem sint dannatae *Prop. 64 et 65. ab Innoc. XI* quæ dicebant: « *Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei, et etiamsi per negligentiam culpabilem nesciat Mysterium SS. Trinitatis, et Incarnationis D. N. Jesu Christi..... Sufficit illa semel credisse.* » Dicit tamen *Viva cum March.* probabiliter non esse necessariò repetendas Confessiones factas cum ignorantia prædictorum Mysteriorum, cum ex præfata opinione

jam probabile sit fuisse validas, si ignorantia fuit inculpabilis. Certo enim est talem ignorantiam, si sit vincibilis, peccatum esse lethale. Prædicta autem Propositio meritò damnata est, quia dicebat capacem esse absolutionis etià illum qui tempore Confessionis laborat ignorantia prædictorum Mysteriorum. Cæterum opinio Patris *Via* mihi non est satis probabilis, quamvis enim Pœnitens probabiliter validam Confessionem expleverit, ita ut videatur deinde possidere exemptionem ab iterandâ Confessione, cum priùs bona fide se confessus fuerit, attamen respectu ad eum qui certò graviter peccavit, semper urget, ac possidet antecedenter obligatio explendi Confessionem, non tantum probabiliter, sed certo validam. Quapropter, cum ipse adverterit, Confessionem suam ob ignorantiam Mysteriorum SS. Trinitatis, aut incarnationis Jesu Christi fuisse probabiliter validam, sed etià probabiliter nullam, tenetur, postquam de illis Mysteriis instructus fuerit, Confessionem iterare.

« Porro implicitè credere dicitur, qui credit aliquid explicitè, in quo alterum implicitè est, v. gr. si credas quod credit Ecclesia. Vid. Schol. et Laym. lib. 2. tr. 1. c. 8.

3. — Resp. 2. Necessitate præcepti quivis fidelis sub mortali explicitè credere, et scire, crasso saltem modo, et quoad substantiam, tenetur hæc :

« 1. Symbolum. 2. Orationem Dominicam. 3. Præcepta De calogi, et Ecclesiæ. 4. Sacra menta maximè necessaria; ut Baptismum, Eucharistiam, et Pœnitentiam; reliqua autem tunc, quando vult suscipere. *Suar. Sanch. Fill. n. 39.* Quæ omnia intellige, nisi impotentia, aut invincibilis ignorantia excusat. *

Unde resolvitur :

« 1. Non omnes tenentur sub mortali hæc prædicta scire membriter, aut eo ordine, aut iis verbis, quibus proponuntur; sed quoad Orationem Dominicam scire, omnia bona petenda esse a Deo, quæ est ejus summa: quoad Symbolum vero, Præcepta et Sacra menta, sufficit, si quis rogatus de singulis rectè respondeat. *Bonac. Laym. l. 2. cap. 9. Sanchez lib. 2. cap. 3.* * (*Hoc est conforme illi, quod tradidit S. Carolus Borromeus in suâ Instruct. ad Confessarios, ubi docuit satis esse quod Fideles rudes sciant Credo saltem in substantiâ.*) *

« 2. Quamvis sit præceptum Ecclesiæ dicendi memoriter Symbolum, et Orationem Dominicam, et Salutationem Angelicam, velutque *Barb. p. 3. c. 27.* non esse absolendum, qui ob negligentiam, vel verecundiam ea addiscere non curat; consuetudo tamen, ut notat *Navar. et Lopez*, exposuit obligationem non esse ultrâ veniale: * (*Ita tenet etiam Via super Prop. I. Alex. VII, cum Azor. Trull. et Villat. apud Salm. de Præc. fidei cap. 2. n. 47. ex Concilio Rhemensi et Toletano 4. Vide Prax. Confess. in fin. tom. II. n. 22.*) * ut nec est ultrâ veniale, nescire facere Crucem, ut docet *Sanch. contra Sylo.* qui docet esse mortale.

« 3. Moraliter nihilominus necessarium est, ut rudiores membrìa teneant Symbolum suâ lingua, quia alioquin non possunt habere sufficientem cognitionem articulorum.

« 4. Falsa est opinio quorundam Canonistarum, rusticis esse satis, articulos Fidei, aliaque dicta credere implicitè: credendo quidquid credit Ecclesia.

« 5. Excusantur ii, quibus aut defuit doctor, aut nunquam venit in mentem obligatio similia discendi, aut qui nimis sunt rudes, ita ut non possint ea comprehendere, aut retinere, quod sæpè contingere docent *Azor. et Bec.* contrâ alios.

« 6. Si Confessarius probabiliter judicet pœnitentem ignorare ex Doctrinâ Christianâ ea quæ scire tenetur (quod de literatis, vel frequenter confitentibus præsumendum non esse monet *Sanch. 2. mor. c. 3.*), debet eum interrogare de negligentiâ in iis addiscendis, cum per eam plurimi graviter peccent.

Led. Azor. t. 1. l. 8. c. 8. Trull. l. 1. c. 1. d. 4.

« 7. Possunt absvolvi (contrâ quosdam) qui ignorant ea quæ sub mortali scienda esse dixi. Ratio est, quia licet peccârint omittendo discere, possunt tamen de hoc dolere, cum proposto discendi. *Sanch. ** (*cum Salm. de Præc. fidei cap. 2. n. 58. Nisi prius admoniti neglexerint addiscere*) * Quod si tamen ignorarent ea quæ necessitate medii scienda sunt, deberent instrui antè absolutionem. *Bon.d. 3. qu. 2. p. 2. Sanch. l. c. cap. 3. n. 21.*

« 8. Parochus suas oves (sicut parens liberos) tenetur sub mortali per se vel alium docere ea saltem, quæ sub mortali scire tenentur. *Sanch. 2. mor. c. 3. Filliuc. Palaus, Trull. l. 2. c. 1. Kon. etc.* »

4. — Notandum, quod objectum *Materiale fidei* (nimirum id quod credere tenemur) principaliter sit ipse Deus, et deinde omnia a Deo revelata: ita *S. Th. qu. 14. de Verit. art. 8.* dicens : « Fides quæ hominem divinæ cognitioni conjungit per assensum, ipsum Deum habet sicut principale objectum, alia vero sicut consequenter adjuncta. » Objectum autem *Formale* (id est motivum propter quod revelata credere tenemur) est Dei veritas. Disceptatur autem inter Scholasticos, an *Revelatio Divina* sit etiam objectum *Formale fidei*. Pro sententia affirmativa sunt *Juenius et alii*, qui dicunt veritatem Dei esse objectum formale *Quod*, nempe rationem præcipuum, ob quam credimus: revelationem vero esse objectum formale *Quo*, hoc est medium quo credimus. Sed communior sententia *Habert. Card. Gotti, et Holzmanni cum Scoto, etc.* docet totale objectum formale fidei *Veritatem Dei*; et *Revelationem esse tantum conditionem, sine quâ non crederemus, sive medium per quod nobis applicatur notitia eorum quæ credimus.*

CAPUT II.

Quomodo obliget Præceptum Fidei.

5. Quos, et quando obliget præceptum Fidei? — **6.** Notandæ Propos. damnatae in hac materia? — **7.** Quoties teneamur in vitâ elicere actus Fidei et Spei? — **8.** Quoties circa Charitatem? — **9.** Quando Hæreticus teneatur suam Sectam ejicere? — **10.** An circa Fidem liceat sequi opinionem minus probabilem? — **11.** Quando teneamur Fidem exterius confiteri? Et qui teneantur jure Ecclesiastico ad externam Professionem Fidei?

5. — « RESP. **1.** Præceptum Fidei internum obligat. **1.** Pueros inter fideles educatos, quandò rationis usum perfectè consecuti Mysteria Fidei audiunt apprehenduntque, quòd illa credere sit res necessaria ad salutem, peccantque mortaliter omittendo, *Sanch. Bon. t. 2. d. 3. p. 3.* addens plurimos eorum excusas inadvertentia, aut invincibili ignorantiâ. **2.** Adultos infideles, quandò ratio incipit dictare, res Fidei sufficienter propositas esse, et contrariam sectam esse falsam, *Sanch. lib. 2. mor. cap. 1. Con. d. 14. de Fide Fill. n. 25.* **3.** Quandò urget tentatio contrâ Fidem, quæ aliter vinci nequit. Quod tamen non convenire scrupulosis, rectè monet *Sanch.* quia hi, avertendo mentem ad alia objecta, facilius superant. Et in his duobus casibus præceptum obligat per se, in sequentibus per accidens. **4.** Quandò tentatio urgens contrâ alias virtutes aliter superari nequit. **5.** Quando facienda est professio Fidei exterior, vel ex præcepto eliciendus est actus alterius virtutis, v. gr. Spei, Charitatis, Pœnitentiæ, quæ Fidem supponat. *Bon. q. 2. p. 2.* His addit *Hurt.* contrâ *Sanch.* **6.** In horâ mortis, et **7.** Semel quotannis. *Vid. Dian. p. 5. t. 13. R. 19.* »

6. — Certum est hominem teneri ex lege naturali ad Deum per Fidem, Spem et Charitatem se convertere, et ideo elicere earum virtutum actus, cum quæque virtus suis actibus vivat. Hinc ante omnia notandæ sunt omnes propositiones proscriptæ super hanc materiâ. Videl.

Prop. **1.** ab Alex. VII. *Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei et Charitatis ex vi Præceptorum Dicinorum ad eas virtutes pertinentium.*

Prop. **16.** ab Innoc. XI. *Fides non censetur cadere sub præceptum speciale et secundum se.*

Prop. **17.** ab eod. *Satis est actum Fidei semel in vitâ elicere.*

Prop. **6.** ab eod. *Probabile est ne singulis quidem rigorose quinquenniis pro se obligare Præceptum Charitatis erga Deum.*

7. — Quæritur autem, quoties in vitâ teneamur elicere actus Theologales.

Quod ad Præceptum Fidei spectat, plures sunt opiniones. *Sicut censet teneri nos ad eliciendos actus Fidei omnibus diebus Festis. Nider* quoties Mysteria in Ecclesiâ celebrantur. Sed

QUOMODO OBLIGET PRÆCEPTUM FIDEI.

197

Salm. de Præc. Fid. cap. 2. n. 31. et Croix l. 2. n. 51. horum opiniones minimè approbant: Imò Oviedo apud Croix ibid. assert illas passim rejici ab aliis. *Lugo apud Croix d. n. 51.* rectè dicit, toties Fideles teneri ad repetendos actus Fidei, quoties sufficiat ad profitenda Mysteria nostræ Religionis. At quia hæc regula est obscura, sat probabiliter putant *Salm. dict. c. 2. cum Sanch. Trull. Bann. Led. et aliis*, teneri saltem semel in anno Fideles ad exercendum actum Fidei, et idem sentiunt Concina et Franzoia cum communi. Advertunt tamen cum *Suzr. Prado*, et idem dixit *Croix l. c.* quòd huic præcepto fiat satis etiam per exercitium aliarum virtutum, sive per suspicionem Sacramentorum, sive ex quacumque alia occasione actus Fidei ponantur.

Num autem teneamur ad eliciendos hos actus Fidei formaliter, scilicet ex motivo Dei revelantis? Affirmant *Viva d. prop. I. Alex. VII. n. VI.* *Quiquid sit*, ut addit, « an semper Fides sit supernaturalis, si nitatur huic motivo saltem languidè attacto. » Notat verò *n. 7. in fine*, quod viri timorati nullo modo circa hoc anxii sint, cum vix accidat, eos abundè huic præcepto non satisfacere. *Croix d. n. 51.* dicit non esse rationem, cur quis ob id scrupulosè se divexet, cum huic præcepto fiat satis (ut asserit *n. 27.*) audiendo Missam, adorando Crucifixum, formando Crucem, orando, etc. quamvis hæc non fiant reflexè ex motivo Fidei. Qui enim, ait, sæpius posuit Fidem tanquam regulam suarum actionum, quibus ad Deum vult tendere, quidquid postea boni agit, ex eadem regulâ jàm ad Deum dirigit exercitè, licet non advertat. Aitque *Hurtad. apud Carden. in prop. 17. Innocent XI.* hos actus esse verè actus Fidei, quia radicaliter ex motivo Fidei oriuntur. Insuper de *Lugo de Fid. diss. 13. n. 45.* sic docet: « Cum materia honestè et dishonestè operandi frequenter occurrat, non esse dubitandum, quin homo, qui Fidem Christianam semel amplexus est, plusquam sufficienter satisfaciat præcepto Fidei. »

8. — Quod autem pertinet ad actus erga præceptum Charitatis, jam adnotavimus suprà damnatam fuisse propos. *Ne singulis quidem rigorose quinquenniis* hoc præceptum obligare per se, *Palaus apud Croix d. l. 2. n. 141.* dicit esse peccatum grave differre actum Charitatis per triennium. Alii, ut *Hurtad. Ills. Menado*, etc. apud *Croix loc. cit.* dicunt requiri elici actum Charitatis erga Deum saltem semel in anno: Et hanc sequuntur *Salm. tract. 21. c. 6. n. 12. cum Trull. Tapia. Lastra.* Alii verò, ut *Gabr. Almaia. Tap. ap. Croix n. 133.* aiunt hoc præceptum obligare quolibet die festivo. *Cardenas tandem in 2. Crisi d. 6. n. 8.* (cui adhæret *Croix n. 141.*) censet non excusari a mortalí qui per mensem actum charitatis differt; hancque sententiam omnino ego suadendam puto, cum difficulter possit homo diu mandata divina servare, nisi dilectionem erga Deum frequenter foveat, que nonnisi per actus charitatis fovetur, et nutritur. Notat autem idem *Cardenas a. n. 14.* quod sufficit elicere actus Amoris, etiamsi eliciantur in ordine ad implenda alia Præcepta,

vel ad aliam virtutem exercendam, putâ ad se confitendum, ad vincendam tentationem. Insuper dicit *Croix*. n. seq. 143. esse veros actus Amoris quibus benè satisfit huic præcepto, omnia opera meritoria exercitata ad finem placendi Deo, ut eleemosyna, jejunium, et similia. Talis autem rectus finis dicit quod præsumitur in eis, qui jam sciunt sic placere Deo, modò non operentur ex fine pravo. Addit etiàm *Croix*, satisfieri adhuc orando, si gnanter cum oratione Dominicali, ubi dicitur: *Sanctificetur, etc. Adveniat, etc. Fiat voluntas tua, etc.* Advertatur hîc Prop. 10. damnata ab Innocentio XI que dicebat: *Non tenemur proximum diligere actu interno, et formaliter.* Recit igitur dicit *P. Viva* in cit. Prop. 10. n. 8 et 9. quod sicut tenemur elicere actus formales charitatis erga Deum, sic etiàm tenemur erga Proximum ex motivo supernaturali, nimirum propter amorem Dei, vel ut præcepto Christi pareamus, qui dixit: *Mandatum novum do vobis, ut diligatis inicicem.* Jo. 13. Undè S. Thomas docet: *In dilectione proximi includitur dilectio Dei, sicut causa in effectu.* In Epist. ad Rom. 13. sect. 2. Sicut ergo tenemur saltem semel in mense elicere actu amoris erga Deum, sic etiàm saltem in mense exercere actus charitatis erga proximum. Cæterum sapienter scribit *P. Suarez Disp. 5. de Charit. sect. 4.* cum aliis ex S. Thomâ 2. 2. quæst. 25. art. 8. quod aliquando hi actus charitatis benè exercentur occasione vitandi odium, aut largiendi eleemosynam. Et cum hujusmodi occasionses frequenter occurrant, hinc ait *P. Viva* esse moraliter impossibile, quod Fideles christianè viventes huic præcepto abunde non satisfiant.

Ex iis resolvuntur hi Casus:

9. — « 1. Hæreticus, quamdiù suam sectam judicat esse credibilem, vel æque credibilem, non tenetur credere; quia Fides nondum est sufficienter ipsi proposita, ageretque imprudenter. *Sanch. 2. mor. c. 1. Laym. l. 2. t. 2. c. 10 et 12.*

« 2. Quando iis, qui in hæresi nutriti sunt, persuasum est a pueritiâ, nos abducere, et persequi Verbum Dei, esse idololâtras, pestilentes deceptores, ideoque, tanquam pestem fugiendos; non possunt, stante hâc persuasione, salvâ conscientiâ, nos audire, et laborant ignorantia invincibili, cum non dubitent se esse in bonâ viâ. *Laym. c. 10. Sanch. l. 2. c. 1.*

« 3. Si talibus oriatur dubium de suâ sectâ, tenentur ulterius inquirere, et a Deo petere lumen: quod si negant, peccant contrâ Fidem, cum non adhibeant media ad implendum præceptum Fidei. Quod si deinde nostra Fides eis sufficienter proponatur, tenentur amplecti. *Ibid. V. Ferdin. de Castr. Pal. t. 4. d. 1. p. 12. et d. 2. p. 2.*

10. — Notanda est hîc propos. IV. damnata ab Innocent. XI. « Ab infidelitate excusabitur infidelis non credens ductus opinione minus probabili. » Ex hâc aliqui non recte inferunt prohiberi in omni materiâ sequi probabilem relictâ probabiliori: Nam respondet *Viva in dicta propos. n. 5. et alii*

communiter, quod, etsi liceat sequi opinionem minus probabilem, nunquàm tamen liceat cum periculo gravis damni, quando illud vitare non pendeat ab opinionis probabilitate; ut est in collatione Sacramentorum, in medendo, etc. et hoc esset pariter in sequendo sectam minus probabiliter veram. A probabilitate enim opinionis fit quidem, ut peccatum formale vitetur in aliis humanis actionibus, sed non potest fieri, ut sit vera secta non vera. Et semper ac secta sit falsa, nunquàm cum quâcumque probabilitate vitatur periculum damnationis, cum non vitetur periculum carenti Fide necessariâ ad salutem, Gratiâ Sacramentorum, etc. Adde, quod infidelis nunquàm habere possit veram probabilitatem suæ sectæ sinè culpâ: Si enim oraret, Deus absque dubio infunderet lumen suum in illum de verâ Religione. Itâ *Viva*.

11. — « Resp. 2. Præceptum exterius Fidem confitendi jure naturali obligat, dupli casu, scilicet, cum vel honor Deo debitus, vel utilitas proximo impendenda, privativè, vel contrarie subtraheretur. Dixi privativè, ut si ideo cessaret magnus honor in Deum, vel utilitas in proximum redundans. Dixi 2. contrarie, ut si aliquoquin Deus afficeretur injuriâ, vel proximus gravi malo; v. gr. si inde penderet aliorum conversio, aut perversio, contemptus Religionis, scandalum, etc. Ratio responsionis est, quia actus virtutis tunc videtur præceptus, quando est necessarius ad finem præcepti, quod hîc contingit; quia finis præcepti est *Charitas.* S. Th. 2. 2. quæst. 3. art. 2. *Suar. Reg. Fill. tr. 22. c. 2. quæst. 1.* »

Undè resolvitur:

« Si hæretici conculcent Imagines, aliisque injuriis Fidem afficiant, tenetur eam suâ confessione tueri Catholicus, si quidem inde prudenter speret profectum.

« Resp. 3. Ad professionem Fidei externam jure Ecclesiastico tenentur sub mortali, secundum *Tridentinum*, cum juramento obediendi Ecclesie Romanae, ut docet *Fill. t. 2. tr. 22. c. 3.* sequentes personæ.

« 1. Provisi de Beneficio curato, idque intrâ duos menses à die possessionis coram Episcopo, aut ejus Vicario Generali, vel Officiali, sess. 24. c. 22. de ref.

« 2. Provisi de Canonicatu, vel Dignitate in *Cathedrali Ecclesiâ*: idque non tantum coram Episcopo, vel ejus Vicario, sed etiàm in Capitulo. *ibid.* addita poena (ad quam non videntur teneri ante sententiam), ut aliquoquin fructus non faciant suos. *Vid. Sanch. l. 2. c. 5. Barb. de potestate Episc. 3. p. ar. 61. n. 29.*

« 3. Primates, Archiepiscopi, Episcopi in prima Synedo prævinciali, cui intererunt, *Trid. sess. 25.*

« 4. Extendit Pius IV hanc legem ad omnes Prælatos Religionum, etiàm militarium; Pius V autem apud *Rodr. t. 2. q. reg. quæst. 72.* ad omnes promovendos in Doctores, Magistros

» Regentes, Professores, additâ excommunicatione latæ sen-
» tentia, et privatione omnium beneficiorum in eos, qui alias
» promovent ad talem gradum, sînè prævia professione. Vid.
» *Fill. l. 22. c. 3. quæst. 11. Barb. remiss. s. 24. n. 12.* Verùm,
» ubi hoc decretum non est receptum usu, et non obligare mo-
» net *Sanch. c. 3. n. 4.*

Undè resolvuntur hi Casus :

« 1. Non tenentur ad dictam professionem provisi de Canoni-
» catibus in Ecclesiis tantùm Collegiatis, vel de Beneficiis tan-
» tûm simplicibus.

« 2. Etsi probabile sit hanc professionem posse fieri per pro-
» curatorem, ut docet *Azor. Navarr. et Sanch.* probabilius ta-
» men est teneri personaliter, ut docet *Fill. Ratio est*, tum quia
» alias non videtur fieri satis juramento, quod personaliter fa-
» ciendum esse docet *Glossa apud Fill.*, tum quia ita decidit
» Rota apud *Garc. l. 3. de benef. c. 3.*

CAPUT III.

An aliquando liceat exterius Fidem veram negare,
aut falsam profiteri.

12. An liceat unquàm positivè Fidem negare? — 13. An uti verbis
ambiguis? An tacere? — 14. An fugere? Vide alia ibid. — 15. An
uti vestibus, vel signis infidelium. — 16. An audire conciones Hæ-
reticorum? Vide alia ibidem.

12. — « RESP. Nullo casu licet, sivè voce, sivè alio signo fiat,
» dicente Christo : *Qui negaverit me coram hominibus, etc.* In-
» terim verò etsi licitum non est mentiri, seu simulare, quod non
» est, licet tamen dissimulare quod est, sivè tegere veritatem ver-
» bis, aliisvè signis ambiguis, et indifferentibus, ob justam cau-
» sam, et cum non est necessitas fatendi. Est *comm. S. Thom.*
» *Kon. dis. 15. dub. 2. n. 9. Laym. l. 2. t. 1. c. 11.*

Undè resolvitur :

13. — « 1. Rogatus de fide in odium religionis, sivè à publica
» auctoritate, sivè privata, nullo modo potest utendo restrictione
» mentali, aut verbis ambiguis ita respondere, ut præsentibus
» videatur Fidem negasse; multò minus, dicere se esse hære-
» ticum, vel Calvinistam, vel non Catholicum. *Azor. Fill. c. 3.*
» *n. 97.*

« 2. Qui rogatus seu à privata, seu publica auctoritate, vel
» tacet, vel respondet obscurè, vel ait, se nolle respondere, se
» jure non rogari, non tenet se, nec velle alii dicere quid ipse
» credat, ac simili modo tergiversatur, non videtur negare Fi-
» dem, sed nolle prodere. Undè, si sic potest molesta inquisi-
» tione liberari, licet, ut habet *Roncaglia l. c. Generati* enim
» verum non est, quod interrogatus ab auctoritate publicâ te-

AN ALIQUANDO LICEAT EXTERIUS FIDEM NEGARE. 201

» neatur positivè Fidem profiteri, nisi quandò id necessarium est,
» ne præsentibus videatur Fidem negasse. *Kon. d. 15. dub. 2.*
» *Navarr. Azor. Sanch. Bec. c. 9. quæst. 4.* * (Hac de re vide
» *Propos. 8. inter damnatas ab Innocent. XI.)* *

14. « 3. Non negat Fidem, sed prodit, qui fugit : quod etsi
» liceat, non tamen Pastori, tunc cum ejus opera oves indigent,
» uti contrà, si eis consultius est, ut ad tempus se subducat, et in
» bonum earum reservat, tenetur fugere. *Reg. l. 17. n. 26.*
» *Bec. c. 9. Fill. n. 75, etc.*

« 4. Si quo casu tacere esset negare, tunc id non liceret; verbi
» gratiâ, si aliis rogatis, an Fidem negare vellent, iisque res-
» pondentibus quod non, tu taceres. *ibid.* Vide *Bonac. l. c. Laym.*
» *l. c. tom. 1. c. 11. Tol. lib. 4.*

« 5. Si Princeps generali lege mandet fidelibus, ut se prodant,
» gestato signo, vel sistendo se, vel aliter, non tenentur, cum
» nemo teneatur verum dicere, nisi specialiter rogatus. Excipe,
» nisi eae sint circumstantiae, ut hoc ipso, quod se non prodant,
» videantur Fidem negasse, ut v. gr. si quidem anteâ noti essent
» et tunc ex hoc putarentur defecisse. *Sanch. n. 19. Bec. Reg.*
» *Fill. n. 88. etc.*

« 6. Cum non rogari de Fide, non solùm licet, sed sàpè me-
» lius est ad Dei honorem et utilitatem proximi, tegere Fidem
» quàm fateri : ut si latens inter hæreticos plus boni facias; vel
» si ex confessione plus mali sequeretur, verbi gratiâ turbatio,
» neces, exacerbatio Tyranni, periculum defectionis, si torque-
» reris. Undè temerarium plerumque est offerre se ultrò. *S. Th.*
» *Sanch. Laym. c. 11. n. 2.*

« 7. Redimere pecuniâ, ne de tuâ Fide fiat inquisitio, licitum
» est, et sàpè magna virtus discretionis est vitam ad Dei gloriam
» servare, ac Fidem tegere modis licitis.

15. — « 8. Talis modus non est uti vestibus, aut signis infide-
» lium, quæ alium usum non haberent quàm quod essent signa
» professiva falsæ Religionis, seu cultus : uti essent vestes qua-
» rum usus est in sacrificiis : item incensio thuris, aut genuflexio
» coram idolo ; item sumptio cœnæ hæreticæ, etc. *Sanch. l. 2.*
» *cap. 4. Fill. n. 9 et comm.*

« 9. Licitus autem modus est, quandò subest causa (ut v. gr.
» ad evitandum grave periculum, ad obtinendam victoriam, elu-
» dendos hostes), uti vestibus, et signis infidelium, quæ aliquem
» alium usum habent quàm profitendæ Religionis, quales sunt
» vestes talis Nationis (non Religionis), quibus uterentur, etsi
» converterentur, ut sunt vestes et signa Nationis Turcicæ,
» quod verum est, etsi sint vestes ipsorum Religiosorum, dum
» modò non habeant peculiare signum profitendi erroris, sed
» sint tantùm indicium nitidioris cultus, ut saga Prædicantium
» in Germaniâ; vel eminentioris vitæ inter suos, ut togæ Bon-
» ziorum in Japoniâ. Idem dicendum est de signis, quibus Judæi
» utuntur, v. gr. flavo annulo in pallio Francofurti, etc., quia
» hæc sunt signa merè politica, et distinctiva unius generis

» hominum ab alio, et non propriè professiva Fidei. Quæ sen-
» tentia probabilis est. Vid. *Sanch. 2. mor. c. 4. Bec. 2. 2.
c. 9. qu. 5. d. 6. Laym. l. 2. t. 1. c. 11. Covarr. contrà Caj.
Nav. Tol.*

» 10. Licitus item modus est, cum Catholicus transit per loca
» hæretica, et periculum grave ei imminent vitæ, v. gr. vel hono-
» rum (non tamen, si derisio tantum, vel vexatio, ut habet
» *Bec. c. 9.*) ad dissimulandam Fidem, vesci carnibus die pro-
» hibito; quia præceptum Ecclesie non obligat sub tali periculo.
» Nec hoc est Fidem negare, cum esus carnium non sit insti-
» tutus ad professionem Religionis; et Catholici mali, et gulosi
» id faciant. Si tamen ex circumstantiis fieret signum professi-
» vum, ut si v. gr. in odium Fidei convivæ statuerent, ut qui est
» hostis Fidei Pontificiae, comedat carnes, peccaret contrà Fi-
» dem, qui ederet sine protestatione; secùs, si protestaretur.
» *Sanch. Azor. Bec. etc. comm. l. c.*

16. — 11. In Germaniâ audire conciones hæreticorum, de-
» ducre funus, assistere Baptismo pro patrino, non habentur
» signa professiva Fidei, vel communionis cum hæreticorum sacris.
» *Fill. Azor. Sanch. ll. cc.* Unde, seclusis alii, v. gr. scandalo,
» periculo, prohibitione, et si ex justâ causâ fiant, licent. (*At*
» in Synodo Neapolitanâ expresse prohibetur assistere concioni-
» bus, catechismis et quibuscumque litibus hæreticorum, ex quo-
» cumque praetextu. Estque Casus reservatus cum excommunica-
» tione ipso facto. Cœterum *Salm. Tract. 21. c. 2. n. 522.* tenent
» licere, modo absit scandalum, periculum perversiōnis et com-
» municatio impietatis.)* Imò patrinum fieri talis infantis,
» videtur potius optandum, seclusis aliis, quia non est aliud,
» quam obligare se ad eum olim eruditum in Fide Catholica.

12. Infidelium, et hæreticorum sacrī non licet ita interesse,
» ut eis communicare censeris alioquin licet, v. gr. ut quis spec-
» tet tanquam comediam, aut famulatum præstet politicū
» domino suo, exemplo Naaman Syri, de quo vide *Bec. Fill.*
» *Sanch. l. c. Laym. l. 2. t. 1. c. 11.*

13. Si Princeps hæreticus mandet sub gravissimâ poenâ om-
» nibus subditis, adire conciones hæreticorum, etiamsi verbis
» dicat, se hâc re aliud nihil exigere, quam obediētiam civilem,
» nec yelle cogere, ut a Fide discendant, cum tamen re ipsa con-
» trarium velle videatur (nam obediētiam suorum aliter exer-
» cere potest, et hæc res ex se apta est Catholicos paulatim per-
» vertere, et insuper conciliare auctoritatem hæresi, ac vilipen-
» sionem veræ Fidei), non licet obediēre. Atque ita bis rescrip-
» sit Anglis Pius V apud *Sanch. l. 2. c. 4. n. 27. Fill. et Azor.*
» *ll. cc.*

14. Catholicī viventes inter hæreticos, si ex præcepto Ma-
» gistratūs contrahant matrimonium corā Ministro hæretico,
» peccant contra Fidem, etiamsi contraxerint antè, vel contrac-
» turi sint postea corā Sacerdote Catholico. *Kon. d. 15. art.
3. Pal. tr. 4. d. 1. p. 13. qu. 12. 13. 14.* testaturque contrahens

» cæremoniâ illâ, se illum agnoscere veræ Fidei Ministru: quæ
» sunt intrinsecè mala. *Mald. 2. 2. quæst. 2. art. 3.* quia aucto-
» ritas Ministri et consequenter doctrina ejus augetur, concur-
» riturque ad ritus hæreticos, quos Minister isto actu exercet.
» Licite tamen contrahunt corā Magistratu civili, vel potius
» testantur se contraxisse; modo prius, vel posterius ritu Catho-
» lico contrahant: quia hæc actio est instituta ad finem politicū,
» ut conjuges habeantur, et proles non censeantur illegitimæ.”

CAPUT IV.

DE INFIDELITATE ET VITIIS FIDEI OPPOSITIS.

DUBIUM I.

Quid, et quotuplex sit Infidelitas?

17. — *RESP. 1.* Infidelitas generatim est triplex: *Prima* di-
» citur Negativa, eorum scilicet, qui nihil unquam de Fide audi-
» verunt. Quæ non tam est peccatum, quam poena peccati: quia,
» si fecissent, quod in ipsis erat, Deus Fidem eis non abscon-
» disset. *Secunda* dicitur Contraria, eorum scilicet, qui Fidem
» sibi sufficienter propositam vel contemnunt, vel ei contradic-
» unt pertinaciter, ut Hæretici. *Tertia* dicitur Privativa, quod
» privativè opponatur Fidei, et est culpabilis ignorantia, vel error
» circa res Fidei. *S. Th. Sanch. Vasquez, Laym. c. 10.*

« *Resp. 2.* Infidelitas Contraria ex triplici modo repugnandi
» Fidei est triplex, scilicet Paganismus, qui Fidei nondum sus-
» ceptæ, Judaismus, qui Fidei susceptæ in typo, et Hæresis, quæ
» Fidei susceptæ veritati repugnat. Apostasia a Fide revocatur
» ad hæresim a quâ tantum differt, quod Hæresis sit error Fidei
» ex parte tantum contrarius; Apostasia verò ex toto. *S. Thom.
Laym. loc. cit.*

DUBIUM II.

De Judaismo.

Quæritur hîc tantum, quæ communicatio cum Judeis sit interdicta
Christianis?

18. — *RESP. 1.* His casibus, qui colliguntur ex c. *Nullus c.
Omnes. c. Judæi. 1.* Non licet cohabitare. 2. Nec conviviis in-
» teresse. 3. Nec uti communib[us] alneo. 4. Nec medicos adhibere.
» 5. Nec medicinas ab iis datas recipere, emere tamen licebit
» præscriptas. 6. Nec Judæorum filios enutrire in ipsorum
» dominib[us]. 7. Iis non famulari. 8. Nec servitute subjici. 9. Pro-
» hibentur publicis officiis inter Christianos fungi. 10. Vetiūm
» est eorum azymis vesci. Quibus addit *Azor.* prohibitum esse,
» accedere ad eorum nuptias, festa, Synagogas * (*Adire Syna-
gogas curiositat[is] causâ, non esse peccatum grave dicunt Salvi.*

» Tr. 21. c. 2. n. 123. in fine cum Bon. Con. Pal. etc.) * ; cum
» eis ludere, saltare, etc. Ratio horum est, tum ut conservetur
» dignitas Christianæ Religionis : tum ut caveatur Familiaritas
» cum Judæis, et periculum perversiois. Vid. Laym. l. 2. t. 1.
» c. 12 et 17. Sanch. l. 2. c. 3. Fill. tr. 22. c. 5. n. 128.

« Resp. 2. in decem dictis casibus communicare cum Judæis
» ex genere suo videtur esse mortale. Ratio : quia, si Clericus id
» faciat, incurrit periculum depositionis : Laicus vero excom-
» municationis (c. Constitutis, 17. q. 2.), que non nisi ob pecca-
» tum mortale imponi solet. Dixi ex genere suo : quia probabile
» est, vel ob materie parvitatem, vel ob necessitatem, alienave
» causam rationabilem (si tamen non sit periculum perfidiae,
» nec familiaritatis cum Judæis) sæpe excusari a mortali, ali-
» quando etiam ab omni peccato. Ita communiter. Vid. Auth.
» suprà cit. et Bon. l. c. item Laym. l. 2. t. 1. c. 17. * (Principes
» Christiani possunt permettere Judæis, et Paganis, aut Hære-
» ticas libertatem conscientiae tantum ob bonum Religionis, et ob
» spem conversionis; non autem ob temporale emolumenntum. Salm.
» Tr. 21. c. 3. n. 5. Benè autem potest Ecclesia, et quiscumque
» Princeps Supremus compellere Judeos, et Paganos subditos ad
» audiendam Fidem nostram. Salm. ibid. n. 8. cum Suar. Az.
» Bec. Bon. etc. (contra Con. et Val.); et constat ex praxi, quæ
» viget Romæ.) *

DUBIUM III.

Quid sit Hæresis.

19. — « RESP. Hæresis est error intellectus, et pertinax con-
» tra Fidem in eo qui Fidem suscepit. Ita commun. Suar. Be-
» can. c. 14. qu. 2. Unde patet, ad Hæresim, ut et Apostasiam,
» duo requiri, 1. Judicium erroneum, quod est ejus quasi mate-
» riale. 2. Pertinaciam, quæ est quasi formale. Porrò pertina-
» citer errare non est hic acriter et mordicū suum errorem
» tueri; sed est eum retinere, postquam contrarium est suffi-
» cienter propositum: sive quando scit contrarium teneri ab
» universalis Christi in terris Ecclesiæ, cui suum judicium præ-
» ferat: sive id fiat ex vanâ gloriâ, sive libido contradicendi,
» aliâve causâ. Sanch. Vasq. Laym. l. 2. t. 1. c. 13 et alii com-
» mun. Ratio est, quia tunc putat judicium Ecclesiæ non esse
» sufficiens fundamentum credendi, quæ est vera pertir-
» quam cum Koninck facilius sic explicant alii, eam tunc esse,
» cum, etsi objectum Fidei credibiliter proponatur, ita ut pru-
» denter de eo non possit dubitare, contrarium tamen judicet,
» a quo nolit avelli ullo casu, vel saltem nisi evidenter convic-
» tus. V. Con. d. 18.

Unde resolvetur:

« 1. Non est hæreticus, qui exterius tantum Fidem negat,
» aut adorat idolum. Ratio est, quia non errat; neque talis

» incurrit in foro conscientiae censuras latas contrà hæreticos,
» etsi in foro externo secundum externa procedatur. Fill. t. 22.
» c. 6. quest. 4.

« 2. Est hæreticus, qui affirmativè de aliquo articulo Fidei
» dubitat, hoc est, judicat esse dubium. Duxi Affirmatioè : quia
» negativè tantum dubius, hoc est suspendens judicium, per se
» et simpliciter non est hæreticus, quia non habet judicium;
» ergo nec erroneum: modò tamen non ideo suspendat, quod vir-
» tualiter judicet, non liquere de certitudine objecti. Sa, Azor.
» l. 8. c. 9. q. 5. Tol. contra Sanch. et Mald. * (Vide dicenda
» l. 7. n. 302.) *

« 3. Nemo est hæreticus, quamdiu paratus est judicium suum
» Ecclesie submittere, aut nescit, contrarium tenere veram
» Christi Ecclesiam, esto ex ignorantia etiam culpabili et crassâ
» sententiam suam mordicus tueatur. Laym. loc. cit. n. 2.

« 4. Nec est hæreticus, qui ita dispositus est, saltem habi-
» tualiter, ut a suo errore esset discessurus, si sciret esse contra-
» rium Fidei, dummodò pertinaciam actualem nunquam habue-
» rit, ibid. et Kon. loc. cit.

« 5. Rustici, aliqui homines simpliciores in Germaniâ, qui
» hæretici habentur, et tamen pertinaces non sunt, possunt ab-
» solvi a suis Parochis. Ratio est, quia non sunt hæretici formales:
» habent Fidem Catholicam in Baptismo acceptam, quæ non
» perditur, nisi errando pertinaciter. Laym. loc. cit.

« 6. Cum hæresis, et quævis infidelitas mortalis sit, peccant quo-
» que mortaliter, qui ejus periculo se exponunt, sive conversando,
» sive conciones audiendo, sive libros legendo; quæ proinde, si
» cui periculosa sint, illicita sunt jure naturæ: si vero periculum
» absit, lectio librorum hæreticorum nihilominus illicita est jure
» positivo Ecclesiæ, ut etiam formalis disputatio Laici de Fide.
» Quod posterius tamen in Germaniâ, locisque similibus, ubi
» Catholici hæreticis sunt permixti, abrogavit consuetudo. Azor.
» Fill. Bec. Sanch. Bonac. disp. 3. q. 2. p. 5.

« 7. Matrimonium contrahere cum hæreticâ, etsi per se sit
» illicitum, habeaturque in Hispaniâ, et Italiâ mortale, probable
» tamen est ob gravum Doctorum auctoritatem, (Sanch. de Ma-
» trim. t. 2. l. 7. d. 72. n. 5. Azor. t. 1. l. 8. d. 3. c. 3. Reg. tr. 2.
» l. 32. n. 196. Basili. Pontif. de Matr. c. 6. V. Card. de Lugo Sa-
» cramentis in genere, disp. 8. sect. 14. n. 120.) in Germaniâ licere
» ex gravi causâ, salvo tamen jure naturali, et semoto periculo tum
» contrahentis, tum prolis: unde de iis initio constitui debet,
» ut Catholicè educentur. Vide Bec. l. 5. c. 19. Dian. p. 3. t. 4.
» R. 269.

« 8. Eum, qui lapsus est in hæresim, non teneri in Confessio-
» ne explicare, qualis illa sit, eo quod omnes ejusdem speciei sint
» docent Reg. Dian. t. 1. tr. de circumst. R. 46. citans alios, et
» Escob. Ex. 2. c. 9. Alii tamen contrarium tenent, quos sequi-
» tur Card. de Lugo de pœnit. d. 16. n. 288 et n. 291. * (Vid
» dicenda l. 5. n. 50.) *